

Regisseur Cédric Kahn: 'De eerste test was de acteurs te laten bidden'

IN HET GEBED GELOVEN WE

In de filmrubriek deze maand aandacht voor de nieuwe Franse speelfilm *La Prière*, waarin een 22-jarige heroïneverslaafde afkickt in een katholieke gemeenschap. Daar geldt: *ora et labora*. De film roept de vraag op wat er precies gebeurt als we bidden. Waarom heeft het gebed zo'n magnetische kracht?

Het is tweeduizend jaar geleden dat Jakobus, de broer van Jezus, een vel papyrus pakte en daarop met overtuiging schreef wat in zijn ogen een doorvoeld gebed vermag. Het gebed van een rechtvaardige mist zijn uitwerking niet, bezwoer hij in zijn brief. "Elia was een mens als wij, en nadat hij vurig had gebeden dat het niet zou regenen, is er drieënehalf jaar lang geen regen gevallen op het land." Sterker nog: "Toen bad hij opnieuw, en de hemel gaf regen, en het land bracht zijn vrucht weer voort."

Eerder in dezelfde brief schreef hij afwijzend over iemand die een gebed bidt waarin twijfelzucht en weifeling zit. "Wie zo aarzelend en onberekenbaar is bij alles wat hij doet, moet niet denken dat hij iets van de Heer zal krijgen."

Maar wie bidt niet ooit met aarzeling, of misschien zelfs al met een gevoel van vergeefsheid vanaf de eerste uitgesproken woorden? Dat is meer dan menselijk. Oordeelde Jakobus daar zo hard over omdat het zijn eigen zwakte was: gebeurde het hemzelf dat hij zich overtuigd tot God verlangde te richten, maar dat de woorden hem bestieven in de mond?

En toch: zelfs met een sceptisch gevoel in de buik behoudt de daad van het bidden een magnetiserende kracht. De handen zijn snel gevouwen of opgeheven, en innerlijk prevelend dwarrelt er een gebedje omhoog.

Op de bodem

De 22-jarige Thomas is een *toxico*, zoals Fransen een drugsverslaafde noemen. Na een overdosis heroïne wordt hij in de openingsbeelden van de nieuwe speelfilm *La Prière* (Het gebed), naar een katholieke

gemeenschap van (ex-)verslaafden in de Franse Alpen gebracht. Daar, op een bergplateau tussen de besneeuwde toppen in het departement Isère, wordt hij omringd door een samenraapsel van mannen en jongens met een verleden van verslaving. Op die afgelegen plek moet hij nu afkicken, zonder hulp van methadon of wat dan ook. En verder is het *ora et labora*: hout klieven, in de tuin werken, desnoods in de bevroren grond een gat graven en weer dichtgooien. En verder vooral bidden, bijbelteksten op- lezen, religieuze liederen zingen begeleid op akoestische gitaar, zigzaggend over een heuvel lopend de Apostolische Geloofsbelijdenis opzeggen, en af en toe een schuldbekentenis afleggen ten overstaan van de groep. Alles is oefening in nederigheid. Filmregisseur Cédric Kahn geeft geen antecedenten van deze Thomas. In de auto op weg naar Isère hangt hij doodmoe voorover in de gordel, een hoofdwond bij zijn linkeroog. Hij kijkt verstoord en is op z'n huede. Hij heeft weliswaar baardgroei, maar als de tondeuse over zijn kop is gegaan, lijkt hij net iemand van zestien jaar. Achttien op z'n hoogst. Hij heeft zijn middelbare school niet afgemaakt, merkt hij later in de film op, en benadrukt direct daarna dat hij alles behalve dom is. Maar verder blijft Thomas een blanco canvas: iemand die kennelijk op de bodem van zijn leven zit en zich om een of andere reden ineens bevindt in een religieuze gemeenschap.

Niet van hier

Het is duidelijk dat geloven in God niet natuurlijk voor hem is. Maar hij bezoekt samen met de anderen de mis en hoort ze lofzangen zingen. Hij merkt dat hij rustig wordt van het gebed, en hij moet prachtige

teksten voorlezen als Psalm 27: "De Heer is mijn licht, mijn behoud, /wie zou ik vrez-zen? /Bij de Heer is mijn leven veilig, /voor wie zou ik bang zijn?"

Tussen al die rituelen blijft het gebed altijd een eigen gewicht houden. Misschien omdat een mens tijdens het gebed heel even zijn lot uit handen geeft. In die intieme beslotenheid van het bidden richt een mens zich tot een instantie die niet hier is, en niet van hier is. In het moment van het bidden opent zich ineens een heel ander perspectief, opent zich een werkelijkheid waarin meer mogelijk is dan we in het leven buiten dat gebed durven hopen.

Precies zoals publicist en dichteres Marjoleine de Vos het zei, toen ik haar sprak: "Je richt je op een blik van buitenaf. Je bent niet alleen maar jij met jezelf, maar je richt je tot een instantie, tot een oog buiten jezelf, waarvan bovendien de aanname is dat die al alles van je weet. Dan zie je jezelf als het ware weerspiegelt in die voorstelling van iemand die zo naar je kijkt."

Als we niet kunnen geloven in God, dan lukt dat soms wel tijdens een gebed. Zelfs al is het op zo'n moment maar een flikkering van geloof. Een lampje dat slecht contact maakt, maar net een sputtertje stroom krijgt. Het is dan zoals een oudere kameraad van Thomas, die eveneens een jarenlange heroïnegebruiker was, vertelt: "Als ik bid, voel ik iets. Maar niet meer dan dat. Ik heb God nooit gezien. Soms zeg ik: kom op, geef me een teken dat U echt bestaat. Dan gebeurt er iets waardoor ik weer vertrouwen krijg."

Zijn best doen

En dan loopt ineens brievenschrijver Jakobus de film binnen, in de hoedanigheid van

Hoofdpersoon Thomas
in *La Prière*.

de oudere zuster die dertig jaar geleden deze afkickgemeenschap heeft gesticht. Tijdens een feest in de bloeiende zomer wordt samen gegeten en gezongen, wordt een aanstekelijke amateurinterpretatie opgevoerd van het opstandingsverhaal van Lazarus en geven verschillende ex-verslaafden een getuigenis tegenover de groep. Als de avond is gevallen, wordt Thomas door de zuster bij zich geroepen om samen te bidden. Hij bidt plichtsgetrouw, op zijn knieën voor haar: “Wees gegroet, Maria, vol van genade. De Heer is met U. Gij zijt de gezegende onder de vrouwen, en gezegend is Jezus, de vrucht van Uw schoot.” Maar met geïmagineerd oor merkt ze iets in zijn gebed wat haar niet bevalt. “Ik hoor dat jij niet echt bidt”, zegt ze tegen de jongen. Hij ontkent het. Hij bezweert haar dat hij werkelijk gelooft, maar zij is anders overtuigd. “Je zegt dat je gelooft, maar je

geloof niet echt. Als je hier knielt, voor wie kniel je dan?”

Misschien heeft ze gelijk. Misschien mist hij overtuiging. Misschien liegt Thomas tegen zichzelf. Maar hij doet zijn best. Hij heeft de drugs afgezworen, hij heeft met alle toewijding proberen te voorkomen dat een kameeraad zou terugvallen in de oude verslaving, hij wil een beter leven voor zichzelf, hij heeft zich verplicht aan de geloofsrituelen van zijn afkickgemeenschap en hij bidt met ijver. Maar oké, misschien mist hij een ultiem geloof. Wie kan daarover oordelen? Zoals de vader van een bezeten jongen in het Marcusevangelie tegen Jezus uitriep: “Ik geloof! Kom mijn ongeloof te hulp.”

Doen alsof

Het heeft iets grappigs wat regisseur Cédric Kahn vertelde over het proces van *casting* voorafgaand aan de opnames, het zoeken

van de juiste acteurs voor deze gemeenschap van ex-verslaafden in de Franse Alpen. “De eerste test was de acteurs te laten bidden”, beschreef hij. “En diegenen die dat goed deden, waren niet noodzakelijk de meest religieuze, maar gewoon de beste acteurs.”

Zijn beschrijving van de casting zegt onverwacht iets waars: want is het niet zo dat we door te bidden vaak *doen alsof* we voluit geloven, maar dat we in werkelijkheid vooral *verlangen naar* een vol geloof? Is dat niet het ‘oprechte veinzen’ zoals schrijver Frans Kellendonk dat ooit noteerde: “We doen net alsof we weten waar we het over hebben, en we vergeten geen moment dat we maar doen alsof.” Zo bidden we dan: dubbelhartig, en toch oprecht. ●

De film La Prière draait vanaf 20 september in de bioscoop.